

Az öröklési jog LMBTQI szempontból

Írta: dr. Kárpáti József
Kiadja a Háttér Társaság
2022. december

Az anyag készítésekor a Polgári törvénykönyv szabályait és a Magyar Országos Közjegyzői Kamara öröklési jogi ismertetőjében foglaltakat is felhasználtuk, az írás struktúrája a MOKK által készített tájékoztató struktúráján alapul. (<https://www.mokk.hu/ugyfeleknek/torvenyes-orokles.php>)

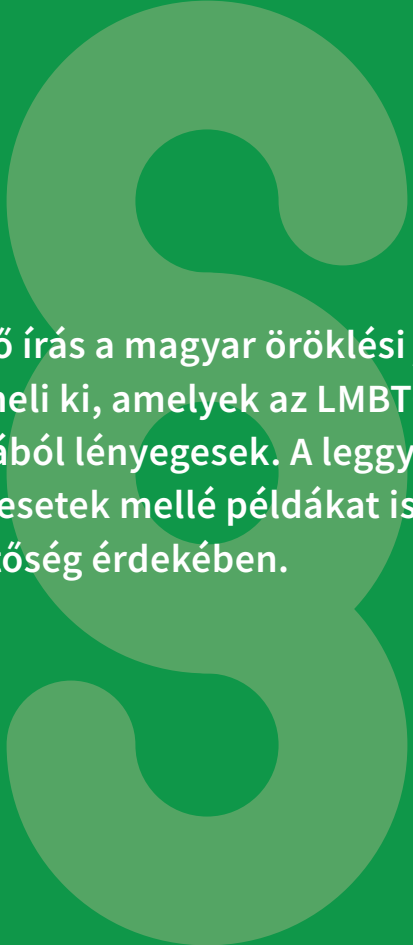
Jelen kiadvány a 2022. december 31-én került lezárásra, tartalma nem minősül jogi tanácsadásnak. A Háttér Társaság nem vállal felelősséget azért, hogy a kiadványban képviselt álláspontot a hatóságok vagy a bíróságok elfogadják. A Háttér Társaság továbbá nem vállal felelősséget a kiadványban szereplő külső honlapok tartalmáért sem.

A kiadvány elkészítését a Német Szövetségi Köztársaság Külügyminisztériuma támogatta.

Szövetségi Külügyminisztérium

A következő írás a magyar öröklési jog azon pontjait emeli ki, amelyek az LMBTQI közösség szempontjából lényegesek. A leggyakrabban előforduló esetek mellé példákat is állítottunk a közérthetőség érdekében.

z öröklés az ember vagyonában halála esetén bekövetkező egyetemes jogutódlás. Az öröklés az emberhez mint természetes személyhez kapcsolódik, ennek alapja az ember halála mint jogi tény. A jogi személyek (*cégek, alapítványok, egyesületek*) jogutódlása nem tekinthető öröklésnek. Az egyetemes jogutódlás azt jelenti, hogy az örökhagyó halála után a vagyona egészét vagy annak egy eszmei hányadát szerzi meg az örökös. A magyar öröklési jog szabályait a Ptk.^[1] hetedik könyve szabályozza, amely szerint örökölni végintézkedés alapján vagy törvény szerint lehet (*ez egyébként a római jog óta általános*). Ha az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg.

Törvényes öröklés

Ha az örökhagyó után végintézkedés nem maradt, akkor a Polgári Törvénykönyv által meghatározott törvényes öröklési rend érvényesül.

A törvény megjelöli azokat az eseteket is, amelyek fennállása esetén akár végrendeleti, akár törvényes az öröklés, az örökös nem részesülhet a hagyatékából. Ezek a kiesési okok. A törvényes örökös kiesése esetén a soron következő örökös lép a helyébe (*pl.: kieső gyermek helyébe az ő gyermeke, vagyis az örökhagyó unokája*).

Kiesik az öröklésből

- aki nem éli túl az örökhagyót,
- aki az öröklésre érdemtelen,
- akit az örökhagyó az öröklésből – végintézkedésében – kizárt vagy kitagadott,

→ aki törvényes öröklésre jogosult, de az örökhagyóval kötött írásbeli szerződésben – egészben vagy részben – lemondott az öröklésről, vagy

→ aki az örökséget visszautasította.

A törvényes öröklés azt jelenti, hogy amennyiben nincs végintézkedés, az örökhagyó halála esetén a törvény írja elő az öröklési rendet. A Polgári Törvénykönyv által meghatározott törvényes öröklési rend alapvető rendelkezései az alábbiak.

Leszármazók öröklése

A magyar jogban a törvényes örökös első sorban az örökhagyó gyermeke. Több gyermek fejenként egyenlő részben örököl. Az öröklésből kiesett gyermek vagy távolabbi leszármazó helyén egymás között egyenlő részekben a kiesett gyermekei örökölnek. Például, ha az örökhagyó gyermeke meghal, utána egymás között egyenlő arányban az ő gyermekei, tehát az örökhagyó unokái örökölnek.

Házastárs (bejegyzett élettárs) öröklése leszármazó mellett

Az öröklési jog szempontjából a bejegyzett élettárs a házastárssal azonos módon örököl, tekintettel arra, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény szerint a bejegyzett élettársi kapcsolat vagyoni jogi hatásai megegyeznek a házasságával.^[2]

Ha az örökhagyó után leszármazó (gyerek, unoka) mellett házastárs vagy bejegyzett élettárs is marad, az örökhagyó házastársát, illetve bejegyzett élettársát a leszármazó örökös mellett megilleti a holtig tartó hasznélvezeti jog az örökhagyóval közösen lakott lakáson, valamint a

hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon; és egy gyermekrészt a hagyaték többi részéből. A gyermekrészt azt jelenti, hogy a hagyaték-ból való részesülés szempontjából annyi jár neki, mintha ő is gyermek volna: ha az örökgyónak két gyermeke van és túlélő házastárs vagy bejegyzett élettárs is marad, úgy ők egymáshoz képest egyformán, az egészhez viszonyítva egyharmad-egyharmad arányban örökölnek.

- *Például, ha a meghalt bejegyzett élettárs után egy gyermek és öz-*
- *vegy bejegyzett élettárs is marad, és a hagyaték tárgya egy közösen*
- *lakott lakás és egy vidéki ingatlan, továbbá 10.000.000,- Ft készpénz,*
- *a túlélő bejegyzett élettárs a közösen lakott lakáson holtig tartó*
- *haszonélvezetet, míg a gyermek állagot (tulajdonjogot) örököl 1/1*
- *arányban, a vidéki ingatlant és a készpénzt pedig fele-fele arány-*
- *ban örökli az özvegy és a leszármazó gyermek.*

Az örökgyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon a házastárs (bejegyzett élettárs) által megörökölt haszonélvezeti jog nem korlátozható, és a házastárssal (bejegyzett élettárssal) szemben megváltása nem igényelhető a leszármazók részéről.

**A házastárs
(bejegyzett élettárs)
megváltási igénye**

A házastárs (bejegyzett élettárs) – a jövőre nézve – bármikor igényelheti a haszonélvezeti jog megváltását. A haszonélvezeti jog megváltásának a házastárs (bejegyzett élettárs) és a leszármazó méltányos érdekeinek figyelem-

bevételeivel kell történnie. A megváltásra kerülő vagyonból a házastársat (bejegyzett élettársat) – természetben vagy pénzben – egy gyermekrész illeti meg.

A fenti példánál maradva az özvegy kérheti a közösen lakott lakáson fennálló haszonélvezeti joga megváltását, ebben az esetben neki egy gyerek rész jár, azaz a lakáson a haszonélvezeti jog megszűnik, és az ingatlan tulajdonjoga $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányban fogja az özvegyet és a gyermeket megilletni.

**A házastárs
(bejegyzett élettárs)
öröklése szülő mellett**

Ha leszármazó nincs, vagy nem örökölhet, az örökhagyó házastársa (bejegyzett élettársa) örökli az örökhagyóval közösen lakott lakást és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakat. Az örökhagyóval közösen lakott lakás és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon túli hagyaték felét az örökhagyó házastársa (bejegyzett élettársa) örökli, másik felét az örökhagyó szülei öröklik fejenként egyenlő arányban. Az öröklésből kiesett szülő helyén a másik szülő és az örökhagyó házastársa (bejegyzett élettársa) örököl fejenként egyenlő arányban.

Ha a túlélő bejegyzett élettárs mellett az örököszt az édesapja is túléli, a hagyaték pedig egy közösen lakott lakás és egy vidéki ingatlan, a közösen lakott lakást teljes egészében az özvegy, a vidéki ingatlant pedig egymás között egyenlő arányban örökli az apa és az özvegy.

**A házastárs
(bejegyzett élettárs)
egyedüli öröklése**

Ha leszármazó és szülő nincs, vagy nem örökölhet, az örök-
hagyó házastársa (bejegyzett élettársa) egyedül örököl.

**A házastárs
(bejegyzett élettárs)
kiesése a törvényes
öröklésből**

Nem örökölhet az örökhagyó házastársa (bejegyzett élet-
társa), ha az öröklés megnyílásakor (az örökhagyó halála-
kor) a házastársak (bejegyzett élettársak) között életközös-
ség nem állott fenn, és az eset körülményeiből nyilvánvaló,
hogy az életközösség visszaállítására nem volt kilátás. Az
örökhagyó házastársának (bejegyzett élettársának) az öröklésből való
kiesésére az hivatkozhat, aki a kiesés folytán maga örökölne, vagy a vég-
intézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől mentesülne.

**Szülő és a szülő
leszármazójának
öröklése**

Ha leszármazó és házastárs (bejegyzett élettárs) nincs vagy
nem örökölhet, az örökhagyó szülői örökölnek fejenként
egyenlő részben. Az öröklésből kiesett szülő helyén az ő
leszármazói örökölnek olyan módon, mint a gyermek he-
lyén annak leszármazói.

- *Például az örökhagyó után nem marad gyermek, és csak az apja*
- *éli túl. Az anyai részt az anya gyermekei öröklik egymáshoz képest*
- *egyenlő arányban: ők egyben az örökhagyó testvérei vagy féltest-*
- *vérei is. Ha az örökhagyónak két testvére volt, és a hagyaték tárgya*
- *egy lakás, akkor annak felét a túlélő apa, a másik felét az anya*
-

-
- *kiesése folytán (helyette) a két testvér egymás köz egyenlő arányban örökli, azaz az apa 1/2 részt, a testvérek 1/4-1/4 részt az egészhez képest.*
-

Ha a kiesett szülőnek nincs leszármazója, vagy nem örökölhet, egyedül a másik szülő vagy annak leszármazói örökölnek.

A nagyszülők és leszármazójuk, dédszülők és leszármazójuk, illetve távolabbi felmenők öröklésének ismertetését terjedelmi okokból mellőzzük.

Ági öröklés

A bejegyzett élettársak esetén gyakori a leszármazó hiánya, ezért jelentősége lehet a magyar feudális jogból fennmaradt ági öröklés intézményének is.^[3] Ha az örökhagyó után leszármazó nem maradt, a hagyatékban külön kell választani az ági vagyont. Az ági vagyon mindaz, ami az örökhagyóra valamelyik felmenőjéről öröklés vagy ajándékozás útján hárult. Ági öröklésnek van helye testvértől vagy a testvér leszármazójától örökölt vagy ajándékba kapott vagyontárgyra is, ha a vagyontárgyat a testvér vagy a testvér leszármazója az örökhagyóval közös felmenőjétől örökölte vagy ajándékba kapta. Ági örökös a szülő, aki azokat a vagyontárgyakat örökli, amelyek róla vagy felmenőjéről hárultak az örökhagyóra.

-
- *Egy példával élve: a bejegyzett élettárs leszármazó nélkül hal meg, utána három ingatlan marad, amelyikből a legértékesebb egyben*
-

közös lakóhelyül is szolgált. Az örökhagyót édesapja túléli. A két kisebb értékű ingatlan nem öröklés vagy ajándékozás útján szerezte az örökhagyó, de a nagyértékű, közösen használt lakóingatlant az édesapjától kapta ajándékba. A törvényes öröklés rendje szerint a bejegyzett élettárs örökölné az örökhagyóval közösen lakott lakást, a többi ingatlanvagyon felét az örökhagyó bejegyzett élettársa, másik felét az a túlélő apa örökölné. Ugyanakkor az adott példában a közösen lakott, nagyértékű lakás ági vagyonnak minősül, és mint ilyenre az ági öröklés szabályai az irányadóak. Ennek értelmében pedig az apa fogja a teljes ingatlant örökölni a túlélő bejegyzett élettárs hasznélvezeti jogával terhelt, míg a két kisebb ingatlan nem esik ági vagyon alá, annak öröklése a fent ismertetett törvényes öröklés rendje szerint történik.

Az ági öröklés szabályai nem terjednek ki arra a vagyontárgyra, amely az örökhagyó halálakor már nincs meg, de kiterjednek az ilyen vagyontárgy helyébe lépett vagy értékén vásárolt vagyontárgyra. A házastársat (bejegyzett élettársat) az ági vagyonon holtig tartó hasznélvezeti jog illeti meg. Az örökhagyó házastárssal (bejegyzett élettárssal) szemben a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyakra ági öröklési igényt nem lehet támasztani.

Az élettárs öröklése

A Polgári Törvénykönyv szerint az örökhagyó élettársa – így sem a nyilvántartásba vett, sem a tényleges élettárs – nem törvényes örökös, így az élettárs csak végrendelet alapján örökölhet.

A végintézkedés

Az örökhagyó a halála esetére vagyonáról vagy annak egy részéről végintézkedéssel szabadon rendelkezhet. Végrendekezni személyesen lehet. Az okirat végrendeleti jellegének megállapításához az szükséges, hogy az örökhagyó halála esetére szóló vagyoni rendelkezést tartalmazzon és külsőleg az örökhagyótól származónak mutakozzék. Végrendekezni közvégrendelettel vagy írásbeli magánvégrendelettel lehet; szóbeli végrendekezésnek csak a törvényben meghatározott esetben van helye. Amennyiben végrendekezni szeretnénk, célszerű, ha ehhez közjegyző vagy ügyvéd segítségét vesszük igénybe, mert a törvény a végrendeletre komoly tartalmi és formai követelményeket ír elő (*pl. írásbeliség, különleges jogállású tanúk tényleges és együttes jelenléte*), amelyek megsértése a végrendelet érvénytelenségét eredményezheti.

Az öröklési szerződés

Az öröklési szerződésben az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében – vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében – örökösévé nevezi; a másik fél pedig kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére. Tehát míg a végrendelet egyoldalú jognyilatkozat, az öröklési szerződés kétoldalú, visszterhes (ellenérték fejében megkötött) szerződés.

Az állam öröklése

Más örökös hiányában az állam a törvényes örökös.

Illetékszabályok

Tekintettel arra, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat vagyoni jogi joghatásai megegyeznek a házasság joghatásaival, a túlélő bejegyzett élettársra is ugyanazok az illetékszabályok vonatkoznak, mint a túlélő házastársra. Az öröklési illetékkötelezettség az örökhagyó halála napján keletkezik, kivéve, ha a törvény az illeték megfizetése alól bármely okból kivételt enged. A törvény értelmében az örökhagyó egyenes ági rokona, valamint túlélő házastársa által megszerzett örökrész mentes a vagyonszerzési illeték alól^[4], ezért ez a mentesség – az utalószabály folytán – a túlélő bejegyzett élettársra is vonatkozik, így a vagyonszerzés ebben az esetben is illetékmentes lesz. Ezzel szemben, ha az öröklés csupán végintézkedésen alapul (*mert például az elhunyt személy csak élettárs és nem bejegyzett élettárs volt*), az öröklés után az általános szabályok szerint kell az illetéket megfizetni. A végrendelet mellett az öröklési szerződés kötése esetén is kell vagyonszerzési illetéket fizetni.

3

[1] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.).

[2] A bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról 2009. évi XXIX. törvény (Bék. Tv.) 3. §.

[3] Az ősiség (latin *aviticitas, ius aviticum*) az 1848 előtti magyar jogban a nemesi birtok öröklési és elidegenítési szabályrendszere volt. Egyenesági fiúörökös hiányában a rokonság, a nemzetség örökösödését biztosította a koronára való visszaháramlással szemben, és érvénytelennek tekintette a hatálya alá eső – öröklött – birtok eladását, eladományozását vagy örökül hagyását (Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/%C5%90sis%C3%A9g>, 2022. november 22.)

[4] Az illetékekről 1990. évi XCIII. törvény 16. § (1) bekezdés i) pontja.

Információ és lelkeség

137-37 (ingyenes)

+36 1 329 33 80 normál díjas

Skype: „segélyvonal”

Minden nap 18:00-23:00

chat.hatter.hu

Minden hétfőn és

szerdán 18:00-23:00

lelkisegely@hatter.hu

Jogsegély

Ingyenes jogsegélyszolgálat:

jogsegely@hatter.hu

+36 1 6 333 454

Anonim bejelentési lehetőség:

jelentsd-a-homofobiat.hu

Jelentsd a homofóbiát!

HIV/AIDS megelőzés

A minden nap 8:00 és 22:00 között elérhető telefonos és internetes tanácsadó szolgálat elérhetőségei:

hivvonal@hatter.hu

+36 1 6 333 455

